

**ВИСТУП
НА ЮВІЛЕЙНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНІЙ
130-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА О. В. ПАЛЛАДІНА
ТА 90-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ
ІНСТИТУТУ БІОХІМІЇ 29 ЖОВТНЯ 2015 Р.**

Вітаю присутніх колег і всіх українських біохіміків із двома славетними датами, які визначили розквіт нашої науки та її світове визнання. Для мене цей день має також особливе значення як для дочки засновника Інституту і людини, що виросла в його стінах.

Академік Російської імператорської академії наук В. І. Палладін і його син були біохіміками, які під час революції змушено опинилися у Харкові. Мого діда було запрошено до членства в створеній за гетьмана Скоропадського Українській академії наук, проте він не зміг дістатися до Києва через припинення залізничного руху. Пізніше він разом з її президентом і своїм другом академіком В. І. Вернадським виїхав до Криму, де ними був заснований в Сімферополі Таврійський університет. А його син – Олександр Палладін – залишився викладати у Харкові в Медичному інституті, де він обіймав посаду завідувача кафедри фізіологічної хімії. Його привабили самостійність мислення та великий інтерес українських студентів до знань. Деякі з них стали першими співробітниками створеного ним у 1925 р. Інституту біохімії (так він тоді звався), який з часом був переведений до Києва у складі Академії наук УРСР.

Я народилася в Києві в період будівництва інституту (близько Володимирського собору). Наша чотирьохкімнатна квартира мала прямий вихід із батьківського кабінету до Інституту, який я сприймала як частину свого дому, а його співробітників вважала за рідних. Я постійно гуляла інститутськими коридорами, заглядаючи в лабораторії, а з часом навчилася і стала допомагати мити лабораторний посуд, годувати тварин у віварії. Мене дуже цікавили рослини. Я намагалася повторювати побачені досліди на рослинах, мабуть, успадкувавши цей нахил від діда (якого не знала). Це визначило моє майбутнє як біохіміка, причому батько, згідно з родинною традицією, ніколи не впливав на мій вибір і не сприяв моєму кар'єрному росту.

Я пам'ятаю молодих, дружніх і завзятих співробітників довоєнного інституту,

які у вихідні дні їздили разом відпочивати в ліс, а взимку ходили в лижні походи, а також відзначали свята, причому батько на Новий рік виконував роль Діда Мороза. Першу частину дня він працював в Інституті, а в другій йшов через двір до Президії, я іноді супроводжувала його, а потім чекала в приймальні.

На початку війни батько, будучи першим віце-президентом, брав участь в організації евакуації Академії наук до Уфи. По приїзді я, стоячи в дверях купе нашого вагона, чула, як він об'явив членам Президії, що «Академія зберігається», після чого поїхав домовлятися з місцевим керівництвом. Евакуйованих гостинно зустріли і добре влаштували. Потім він повернувся до Києва з метою відправити обладнання і залишив місто в одній з останніх військових машин, за якою вибухнув Ланцюговий міст.

В евакуації біохіміки негайно поновили роботу, спрямувавши її для потреб фронту. Зокрема, батько запропонував синтезувати створений ним кровоспинний препарат «Вікасол», а моя мама застосовувати його для загоєння ран. Батько вчив, що фундаментальні результати мають знаходити практичне втілення, і я завжди дотримуюсь цій його настанові. Після визволення Києва ми з радістю дізналися, що серед багатьох зруйнованих будинок Інституту дивним чином зберігся, і в ньому швидко було відновлено роботу.

Інститут біохімії завжди мав високу репутацію в науковому світі. Його часто відвідували провідні вчені з різних країн. А якось, під час міжнародного біохімічного конгресу в Ленінграді я підійшла за автографом до великого американського хіміка, двічі лауреата Нобелівської премії Лайнуса Полінга, що, зокрема, займався дослідженням вітамінів. Побачивши моє прізвище на бейджі, він спитав, чи не родичка я професора Палладіна, а почувши стверджувальну відповідь, звернувся до академіка С. Є. Северина з проханням дати розпорядження принести шампанське, бо він хоче «випити за здоров'я свого великого друга з

його донькою». Інститут біохімії, що носить ім'я його батька, завжди має підтримувати свою високу репутацію, залишатися одним із головних центрів біохімії і навіть за теперішніх скрутних обставин не бути «бідним прохачем».

Окрім наукових і організаторських талантів, батько мав ще й дипломатичний хист, який допомагав йому зберігати і розвивати науку. Зокрема, він вмів давати відповідні пояснення державним керівникам, захищаючи науковців від «уваги органів». У травні 1945 р. під час створення ООН, до якої прийняли Україну, саме йому було доручено виступити на конференції в Сан-Франциско. Закладені ним принципи роботи досі збереглися в його інституті, який і зараз може слугувати зразком для інших наукових

установ НАНУ. Керівництву України слід довести неприпустимість «економії» за рахунок науки, яка має бути одним із головних пріоритетів, здатних забезпечити успішне майбутнє України.

Наприкінці хочу зауважити, що біохімія є цілісною наукою, яка вивчає метаболічні процеси в представників тваринного і рослинного світів, і тому не можна створювати «залізну завісу» між дослідженнями на тваринних і рослинних об'єктах. Зокрема, мій дід академік В. І. Палладин відкрив механізм біологічного окислення саме на рослинах. Тому необхідно підняти дослідження з біохімії рослин в Україні на сучасний рівень, що принесе також велику практичну користь.

*Д.б.н., професор Тетяна Палладіна
Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного
НАН України*